

Universal Declaration of Human Rights - Mende

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Dunya Lahi Nuvuu Lɔnyisia Va

Magona Yepei

A jifa kiliyei na ke numu vuu kpɛɛɛ ti maa hɛwulei lo towa kpaupau le laha va, tɔnya kɛɛ ndileli dunyihu.

A jifa ngawuleɛhu kɛɛ baagbuala nuvugaa ti lɔnyisia ma ti wanga a pie hindangaa na hii i wotea a nemahugili waa nuvu ma, dunya ninahu mia mahoingɔ muvu i gu i yepe kia ngi longɔla, kɛɛ ngi lanaye kɛɛ ngi lima hinda.

A jifa maa ii houni nu mu vuu i wote a ko gɔmɔ mahaya nyamu nyamu kɛɛ nduwɔ ya yeya, ke mahoingɔ sawei i nuvu lɔnyii mavale,

A jifa mahoingɔ ndiamɔyei na ndɔlesialuahɔ i lɛgɔlɔma,

A jifa nungei nasia ti ndɔlei kpɛɛ ti woyilei na hu ti lanaya gɛnga koɔ yayilingɔihu,

Kɛɛ nuvu lɔnya, ngi nuvu ya, ngi yepei kɛɛ hindui taa nyahii ti lɔnyei maahewu lei, kɛɛ gbɔma ti ti lia yilinga ko yange yange kɛɛ ndevu yekpe la i lɛ gɔlɔma.

A jifa ndɔlei nasia ti dunyi hu ti lahei wumbua a ngoyila koɔ ti to ke baagɔ ma a yelɔ na nuvu va kɛɛ ngi lɔnya ya va,

A jifa kiliyei yaa numu kpɛɛhu hinda yayilingɔ ji a lɛlɔ gɔlɔma,

Fale naa

Komɛwai na ta toli a

Genɛla Asembili

Ndɛnga Ye

Dunya Lahei ji nuvu lɔnyinsia va i wote a ɲaiki numui kpɛɛɛ kɛɛ ndɔlei kpɛɛɛ va nahii ke numu gbi ko ngoyila hugbate gbi na hinda yayilingɔ ji ngi ɛnmahu kpɔtu i lapi kpugu kpugu a numu gaalahu wie i to ke bagɔkɔma iye tɔnei jisɛ ma kɛɛ hugbɛmboi jisɛ nungei nasia weti yei ndɔkɔ kpɛɛ hugbatɛi ji hu, kɛɛ nasia ti ndɔlɔngaa hu nahi tii yee ndɔkɔ kpɛɛ hugbatɛi jisɛ bu.

1. Ngayilii Ye Ngilei

Numuvuisia Kpɛɛɛ ta ti le tɛ ye nduwɔ ya hu, tao ti nuvu yei kɛɛ ti lɔnyi maa hɛwungɔ. Kiiya kɛɛ hindaluahɔ gɔkɔla a yelɔ ti hun. Fale mahoungɔ ti ti nyɔnyɔhu hoi kia ndeegaa.

2. Ngayilii Ye Fele Yei

Hugbatei ji numu kpɛɛɛ lo va, nu genyei, ngi luwu yegii, nyaha ko hindgo, nu layia, Ngewɔi na a feli, ngi gilii yei, ngi le gi kɛɛ ngi gbate ii ma.

Tao maa ii houni nduahɔ gɛ i waa nungaa luahu jifa tii gbuani ndɔkɔ yilahu, ko jifa tia heini ti yekpe va ko tii yekpe va.

3. Ngayilii Ye Sawa Yei

Nuvu gbi ngi lɔnya mia ko ndevu i ye ngi hu, ko aa ye nuu bu, tao ko mahungbee i ye ngi ma.

4. Ngayilii Ye Naani Yei

Maa ii houni ti numu gbi hou nduwɔya hu, ɔɔ ti ngi waa mɔnɛmɔnɛ hinda hu, maa ii houni nuu maajia va nduwɔya hu, tao gbɔma mahoungɔ nduwɔyei ye keyi kgbi lekee i gbɔɔ.

5. Ngayilii Ye Lɔɔlu Yei

Maa ii houni ɔɔ ti kpaagba hinda la nuu gbi ma, tao ɔɔ ti hinda wee a numu na a ke ke nuvu yaa a ngie.

6. Ngayilii Ye Weita Yei

Nuvuu gbi lee ngi lɔnya mia ɔɔ sawei i baagɔ ngi nuvu yaa ma mia leke gbi.

7. Ngayilii Ye Wɔfila Yei

Nuvuu kpɛɛɛ ti maahɛwungɔ sawei gulu, tao mahoungɔ sawei i ti mahu wɛɛ nahi gbi ɛɛ ti hu wɔɔ. Mahoungɔ sawei i tɔ ke hugbatei ji ɛɛ numugbi gbukpuu.

8. Ngayilii Ye Wayakpei

Nuu gbi ngi lɔnya mia ɔɔ sawa kpaambu ngaa yekpe ti ngi lɔnyei mavale a watii na ngi lɔnyi nasia ndɔɔ jawei keni numu a nyani ngi ma.

9. Ngayilii Ye Taalui

Maa ii houni ti numu magba, ti ngi wu kpɛgbɛma ɔɔ ti ngi gbɛ ngi yee a baama hu we.

10. Ngayilii Ye Puui

Nuu gbi ngi lɔnya mia nahii ti la nyɔngaa ngi ma tɛ i ngi maahinda gulanga kɔlehu ɔɔ i sawa kpoukpou nyaninga, ɔɔ ti ye njie na le fofohu, tao ɔɔ sawakpambu jein jein gɔngaa ti loo ngi va.

11. Ngayilii Ye Puu Mahuyelei

1. Nuu gbi ngi lɔnya mia nahi ti la nyɔngaa ngi ma hinda ngamu va, taa kiti lewe haani ti ye njie na le fofohu, tao ti jia a sawe panda pandaa.

2. Maa ii houni ti baa nuu gbi ma a sawahu wee – ndɔɔ yila jawa yo ɔɔ ndunya kpɛɛɛ jawa. Tao gbɔma maa i houni sawei i kpagbaa la nuu ma na kaahu lewengɔ sawei na ma i nyanini.

12. Ngayilii Ye Puu Mahufilei

Maa ii houni nuu i ye na nahi ta loko wili ngi bundu hinda hu, ngi ye pɛɛbu hinda, kɔlei kɛɛ ngowili na a pili ngitiwoma kia lee ti longɔla, kɛɛ kakpama a baagbuama hu we. Maa houngɔ sawei i nuu gbi maawɛɛ yɛɛ kakpamei ji bondayeya.

13. Ngayilii Ye Puumahu Sawei

1. Mahoungɔ numu gbi i ye hugbɛmbo hu ɔɔ i li mia leke gbi ngi longɔ i li na, tao ɔɔ i hei ndɔɔ gbi leke hu ngi longɔ i heihu.

2. Nuu gbi ngi lɔnya mia ɔɔ i gbua ndɔɔ yila hu i li peka hu, i wee a ngi yee ɔɔ mbaa tinda, tao ɔɔ i yama ngi ndei na hu mia i gbuana.

14. Ngayilii Ye Puumahu Naanii

1. Nuu gbi lɔnya mia ɔɔ i ngi yaama lɔwu kakpama yeye ndɔɔ yeka hu, tao ɔɔ i nganei gbuana.

15. *Ngayilii Ye Puumahu Looli*

2. *Maa i houni kɔɔ ti nuu gbi baa a ngi lɔlii ya, ɔɔ kɔɔ ti ngi baa a ndɔɔlii ya ndɔɔ yekahu.*

1. *Hindui taa nyahii na ti lakpangɔ ta sɔɔwɛl ti ndengaa le, ti genye ii yenɪ bɛɛ yila, tii yenɪ bɛɛ a ndɔɔl yila hunblaa, ɔ Ngewɔ veli gbambi yila ma. Ti lɔnye maahewungɔ sɔɔva, sɔɔhu, ɔ ji ta lo ti ɔɔlɛ.*

2. *Καὶ ἡνδὺι τὰ νύχθι τι σκώεε, α νῆε πρὶν τι νεινῶε.*

3. *Bondei mia ndolei yei kpɔkui le, fale maahoungɔ heimii kɛ ndɔɔ gbi ti bondei mahu gbɛɛ kpɔtu kpɔtu.*

17. Ngayilii Ye Puumahu Wolei

1. Nuu gbi lonya mia ƙƙ i ngi wuma haakangaa majƙƙ, tao gbooma ƙƙ taa nungaa ti makpoma haaka majƙƙ.

2. *Tɛ nuu gbi haaka gbua ngi yeya kia leke ti longola.*

18. *Ngayilii Ye Puumahu Waykpei*

Nuu gbi lɔya mia ƙƙa i ƙiiya wee, ƙƙa i giila gbƙƙa tɔnyei le ƙƙa gbƙƙa i lɔnyani, Ngewɛ ye gbƙƙa ngi longo i feli, ye tonye ji a ngi jein jein la ƙƙa i ngi giliyei ƙƙa ngi yewɔveilei wote, I wote bɛɛ atayakpe ƙƙa taa nungaa, fofohu ƙƙa sɔkuma, ƙƙa i nungaa gaa a ngi nɔliyei ƙɛɛ ngi yewo hindei.

19. Ngayilii Ye Puumahu Taalui

Nuu gbi lɔnya mia kɔk i kiliya wee tao kɔk i yee kiiyeina le fofohu, yee tɔnyei ji a peelo yee kiiyei ji nuu gbi ɛ gbekpa kulɔ, tao kɔk i nemahulee kɛ ngowii majɔk tao kɔk ta bɛ i fe nunqaa wɛ a pele gbi hu we, nahi bandowoma gbi ɛ waa nduahu.

20. *Ngayilii Ye Nugbɔyɔngoi*

1. *Nuu qbi lonya mia koo taa nungaa ti qome, tao koo taa teini ti lee, i na lee hinda huwu va ii le.*

2. *Tee nquaa numu qbi la a kpɔli hale kɔɔ i wote a kome ma m.*

21. *Ngayilii Ye Nuqbawngq-Mahuyelei*

1. Nuu qbi lonya mia kɔɔ nqi loko i ye nqi quameti hindeihu, ke bæ ta vulii i yehu ɔɔ nunqaa tia vulii ta lokoloo ti ma.

2. *Nuu qbi lonya mia kach nqi kochu quameti huqbate wie ngoisia ti hiti nqi ma kia lee ta hiti nungaa ye pekeisia ma.*

3. *Nungaa mia maahoungɔ ti ti guamɛti hei, ti gbayei mia a pie a yenge, hulembinga ta yamalɔ ti kɔlei gula, tao ye kɔlei ji a kqula bunduhulɔ, nahii nungbi ɛɛ qbekpa numu qulɔ.*

22. *Ngayilii Ye Nugbꞑꞑꞑꞑꞑ-Mahufelei*

Numu gbi lee ndokoblii a ngie, ngi lblei kpoma hugbate wie ngi va, tao kaa ngi lblei taa ngitiwoma hugbate ti pee ye kpoma hugbatei na i foo ngi ma, tao a majkaka kialeke ngi lblei gbatei kee ye saweisia ti na, gboma kia lekee ye numui bee ngi hami gii na, kaa wei i lequl.

23. *Ngayilii Ye Nuqbayongq-Mahusawei*

1. Numu gbi lɔnya mia kɔɔ i yenge, tao kɔɔ i ngengei na wie ngi longɔla, kɔɔ i mbelehei majɔɔ ngengemei, tao kɔɔ ti tɔ kengengei ɛɛ ngi lo.

2. Numu gbi lɔnya mia, nahii nduahu gbiima, kɔɔ ti ngi pawa kia a yenge la.

3. Ngenge mɔgbi lɔnya mia kɔɔ ti ngi pawa nahii ta kɛɛ ngi mablaa ta ti magbee gbualɔ hu kia nuvu, tao gbɔma kɔɔ kpɔma yeka i yena ngi va.

4. Ngenge mɔgbi lɔnya mia kɔɔ i wili hugbatehu na ngenga blaa ma vale.

24. Ngayilii Ye Nugbɔɔɔɔɔɔ-Mahunaani

Ngenge mɔgbi lɔnya mia kɔɔ i levu tao kɔɔ i kpele yeka gbuɔ, tao gbɔma kɔɔ aa ngenge huguangɔ waa wie, mahoungɔ gbɔma i yaa a ndevu wati majɔɔ, nahi i yaa ye ndevui na wie ma ta yaalɔ a ngi pawa.

25. Ngayilii Ye Nugbɔɔɔɔɔɔ-Mahulɔɔɔɔ

1. Numu gbi lɔnya mia kɔɔ ta kɛɛ ngi mablaa ti ye kaahugbuɔ hu, ti mɛɛɛ yekpe mɛ, ti kula yekpe yili, ti la ndama yekpe, ti hale yekpe majɔɔ, tao gbɔma guamɛti i ye na ti va, hugbate yekpe i yena ngi va a watii na ɛɛ ye ngege hu, a watii na ngi heigengɔ, watii na ngi wowang, kɛɛ watii na hinda a wa ngi mahu nahii ɛɛ gumbu.

2. Mahoungɔ gbɔma hugbate i ye na kuimeisia kɛɛ ndengaa va. Mahoungɔ ndengaa kpeɛɛ, naa ti kɛ taa ti njeni ti sɔɔhu kɔ tii sɔɔhu, ye hugbatei ji i ti maa wɛɛ.

26. Ngayilii Ye Nugbɔɔɔɔɔɔ-Mahuweitei

1. Numu gbi lɔnya mia kɔɔ i kɔɔ gaa. Maa ii houni navoo hinda i ye kɔɔgaala ma, kɛ bɛɛ i wote a ye tɔtɔmɛi. Mahoungɔ kɔɔ gaalei i wote a sawa kpawu kpawu na ndo gbi ɛ gbuama ye tɔtoomi. Nyandengɔ kɔɔ ngenge kɔɔngaa i yna kpoto, kɛɛ kɔɔ yalngɔ gaalei naa va ti nɛmabu lewengɔ.

2. Kɔɔ gaalei i wote a hinda na a nuu lɛ gulɔma, ngi lɔnyisia kɛɛ ngi hugbemboi. I loko hei hinda yawubu gɔɔla, hinda bu houla kɛɛ ndiamɔya dunyei kpeɛɛ luahu, kenyeisia kɛɛ Ngewo veli gbambisia luahu, tao kpaya waalɔ ndɔɔ kpeɛ woyila yenge lukuisia hu kɔɔ ndileli i li gulɔma.

3. Bondeisia ti wote a haala bla ta kɛ na kaa ye gbɔɔ ti leingaa ta pee.

27. Ngayilii Ye Nugbɔɔɔɔɔɔ Mahuwɔfilei

1. Numu gbi lɔnya mia kɔɔ ngi loko i ye mia a yena ye kɔɔndi hinda hu, i ngaa nɛɛ ye ye mbembeɛ hu kɛɛ sayensi ye tɛkulmii taa ye nafei.

2. Numu gbi lɔnya mia kɔɔ mahugbee kpɔtu kpɔtu i ye ngi gbate hani ma, i ye a ngole kɔ hani lalangɔ kɔ sayensi haaka.

28. Ngayilii Ye Nugbɔɔɔɔɔɔ Mahuwayakpei

Numu gbi lɔnya mia kɔɔ ngi yee jawa kɛɛ ngitiwoma gee i yena, na a tɔ kɛ dunya lahei jisɔ ta hitilɔnga.

29. Ngayilii Ye Nugbɔɔɔɔɔɔ Mahutaawui

1. Numu gbi lee, mia i heina, tao a lɛna gulɔma, mahoungɔ i na hinda hou a loko veinja.

2. Ji numu a ye ngi lɔnyei kɛɛ ngi hugbemboi ya yenge ma, na lee a wote a kpeɛnguu a wee a saweɔlɔ naa a nuu wekeisia ti lɔnyei kɛɛ ti hugbemboi ma vale, kɛɛ numu kpeɛ ti maahinda va ngoyila lɔɔhu.

3. Numu ɛ ye tɔnyei jisɔ kɛɛ hugbemboi jisɔ yayenge nahi kpuangɔ pilei na ma, tao gbɔma ɛɛ pindɛ kaa na wooma na ndɔɔ kpeɛ gomei ti ndani.

30. Ngayilii Ye Numugbɔɔngɔ Mahupuui

Gbewogbe gbi na kɔlei ii hu na nu mu a nde ye kenga ti puilɔ na kɔɔ i ndɔɔ ɔɔ ngoyila hugbatɛ lɛɛnga ti lɔnyi kee ti hugɛmboi mahugbua.
